

Regeringskansliet
(Finansdepartementet)
103 33 Stockholm

Remiss: Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78)

Allmänna synpunkter

Regeringens uppdrag till utredaren av "Upphandling och villkor enligt kollektivavtal" har bl.a. varit att föreslå hur krav på villkor enligt kollektivavtal ska ställas i de upphandlingslagar som ska antas under år 2016, att analysera för vilka kontraktstyper krav på villkor enligt kollektivavtal kan göras obligatoriska samt att för varje typ av kontrakt analysera vilka villkor som kan omfattas av ett obligatorium. Utgångspunkten har således varit att undersöka och analysera vilka och i så fall hur villkor enligt kollektivavtal kan ställas i offentliga upphandlingar i Sverige. Detta är ett minst sagt svårt uppdrag för utredaren eftersom det unionsrättsliga regelverket om offentlig upphandling och den svenska arbetsmarknadspolitikerna inte i alla delar överensstämmer.

De krav som således föreslås bör och i vissa fall ska komma att ställas i offentliga upphandlingar ska för branscher där det råder bra arbetsvillkor kunna plockas fritt från kollektivavtalen och sedan integreras i den enskilda upphandlingens krav. Utredningen verkar inte beakta att villkoren i kollektivavtal har förhandlats fram genom arbetsmarkandens parter och att enskilda villkor inte lämpar sig att tas ur sitt sammanhang. För de fall villkoren i offentliga upphandlingar blir alltför långtgående, och därmed oproportionella, finns en risk för en ökad mängd överprövningar av de offentliga upphandlingarna.

Juridiska fakultetsnämnden ställer sig frågande till slutsatsen i utredningen, att likabehandlingsprincipen medger att olika krav kan ställas på svenska och utländska anbudsgivare, eftersom det finns en rad unionsrättsliga avgöranden som talar emot detta. Utredarens slutsatser framstår därför som otillfredsställande och kan komma att medföra rättslig osäkerhet både för de upphandlande myndigheterna och för de leverantörer vars deltagande i offentliga upphandlingar EU-reglerna på området avser att säkerställa.

Vidare ges Upphandlingsmyndigheten i uppdrag inte bara att fastställa inom vilka branscher det kan föreligga risk för dåliga arbetsvillkor, utan även att fastställa lägsta lön och vissa andra arbetsrättsliga villkor för dessa branscher. Villkoren ska fastställas av Upphandlingsmyndigheten i föreskrifter som inte ska kunna överklagas. De upphandlande

Juridiska fakultetsnämnden

myndigheterna ska sedan, i vart fall när det kommer till de kommunala upphandlande myndigheterna, vara tvungna att följa dessa minimivillkor i alla sina upphandlingar inom de specifika branscherna. Förslaget kullkastar helt den svenska arbetsrättsliga modellen som innebär att det är arbetsmarknadens parter som ska komma överens om villkoren på arbetsmarknaden. Att en statlig myndighet, utan någon som helst tidigare erfarenhet, ska fastställa arbetsvillkoren för i princip i vilken bransch som helst som den anser bär en risk för social dumping framstår inte som genomtänkt och innebär genomgripande förändringar av den svenska arbetsmarknadspolitik.

Enligt förslaget ska inte heller dessa tvingande villkor som sedermera ställs i offentliga upphandlingar kunna överprövas, vilket sannolikt strider mot Sveriges skyldighet att införa snabba och effektiva rättsmedel för alla de unionsrättsliga rättigheter som tillkommer enskilda enligt EU- och EUF-fördragen och övrig unionsrättslig lagstiftning.

Vidare kan ifrågasättas att en statlig myndighet kan fatta beslut om tvingande bestämmelser för kommunala myndigheter i föreskrifter. Det finns en risk att sådana föreskrifter strider mot den kommunala kompetensen, i och med att det åläggs kommunerna att tillämpa innehållet i föreskrifterna i sina offentliga upphandlingar. Det är ytterst tveksamt om en sådan bestämmelse faktiskt utgör en laglig inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Frågan utreds inte närmare i utredningen, som istället lämnar alternativa lösningar om det visar sig att förslaget är olagligt.

På dessa grunder avstyrker fakultetsnämnden utredningen förslag. Förslaget innebär en rad rättsliga tveksamheter, särskilt med beaktande av Sveriges förpliktelser i enlighet med medlemskapet i EU.